

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
і АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конт. почт. мад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:

В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 3 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. р.
мунія 130 лев., Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Перший акт скінчений.

Політика повної негачії.

Соймова промова посла С. Козницького підчас дебати над бюджетом міністерства освіти.

(Докінчення.)

Тепер хочу перейти до справи плебісциту, до закону, який прийняв сойм уже рік тому, а не позав як слід до відома народу. Наш нарід є під страшним терором та гнетом і лякається висловитися за українською або білоруською школою.

Коли в таких обставинах появляється такий закон, то слід би заохотити населення і сказати їм, що би не лякалось висловити свої бажання. Треба би бодай розклеїти афіші про це. Але в нас, на жаль, оголошують лише про доразові суди, смертні суди, бранку та нові податки. (Оплески на мавці). На це є час і гроші, але не на плебісцитовий закон.

Коли уряд і сойм, не вважаючи на ці прийняті закони, піз року вагались: який виконавчий розпорядок додати до цього, то населення зрозуміло це так, що зроблено це під якимсь примусом та з нехито

і що на місцях не треба допустити до їх здійснення.

І довели до того, що галицькі війти, бурмістри, старости та інспектори відразу почали відмовляти легалізації підписів на деклараціях і ставили перепони українському населенню, що помагалося свої школи. Поліція ставилась до цього як до протидержавної агітації. На Волині з початку війти давали посвідки на декларації, але по подорожі віцеміністром Суль-

ського перестали це робити, бо очевидно було вияснене, що це протидержавна діяльність. Уряд видав об'їзник і розпорядок, але це все вже було за пізно. На місцях робили по забаванні війти чи старости, який одержав відповідні наказівки від своєї зверхньої влади. Зловживання починались з того, що для декларацій помагались метрик дітей, знаючи, що в різних громадах та селах у нас метрики загинули. Тих, що заявлялись за українською школою, залякували, що вони є проти Польщі. В інших місцях

поліція арештувала тих, що писали декларації.

Староста лише за інтервенцією посла випускав їх на волю. Деінде люди ходили кілька разів до громади за посвідченнями і мусіли як у Нарасві, Дубенського повіту, йти за ними 30 верста до нотаря. І масмо декларації, яким відмовлено легалізації підпису. Інспектори та вчителі ведуть агітацію, не маючи на це права як урядовці. Так на прим. інспектор Бандурскі, у сарненським повіті об'їздив повіт, перестерігаючи поїзд перед вношенням декларацій. Публічно кричав він до людей: „я їм покажу українські школи“. Інспектор зі столинського та дунівецького повіту звільнив з посади управителя за те, що допустив до внесення українських декларацій. Ще й скликав

людей, погрожуючи їм карою. Тільки один мал сміливість сказати: „навіть коли би я мав іти на смерть, не підпишу польської декларації“.

Якщо хочете, панове, в той спосіб переводити закони і дозволяють на таку поведінку — то самі бачите, що це не доведе до нічого, бо вернетесь до цього самого розбитого корита. Коли навіть населення збере і засвідчить декларації, шкільні інспектори не хотять їх приймати. Присутний тут на салі директор департаменту народної школи може признати, скільки тисяч декларацій треба було пересилати через міністерство до інспекторів, які таки назад їх звертали до селян і брали їх на особистий допит. (Голос: Скандал!).

П. міністр Тугут може посвідчити всі ці зловживання.

Ми подавали до його відома кожний випадок і робили копії з телеграм, які одержували. Ось нові телеграми з Тернополя та Станиславова про погрози інспекторів. Інші вживають покришки „Macierzy szkolnej“ і видають відозви Інспектор у Луниши як голова „Macierzy“ видав таку відозву:

„Czytaj, bo to prawda! Jeśli chcesz, żeby twój syn dziękował tobie, będąc w wojsku, za szkołę i naukę, której się obecnie uczy, jeśli chcesz, żeby syn twój dobrze czytał książkę i gazetę i prawdę ci umiał powiedzieć po polsku i tak, żebyś ty go dobrze rozumiał, jeśli chcesz dostać kawał ziemi i łaki“, (Голос на лавках меншості), „to posyłał dziecko dalej do tej szkoły, do której teraz chodzi i już się nauczyło dobrze czytać i pisać. Jeśli chcesz, żeby syn twój nie został takim biedakiem jak ty, jeśli chcesz, żeby dzieciom twoim było dobrze w gminie, na kolei i w wojsku, nie słuchaj fałszywych adwokatów, co twoje dziecko zaplują do złej ukraińskiej szkoły. Oni tobie nic nie dali i nic dobrego tobie nie zrobią, a każą tobie za tą samą ukraińską szkołę dobrze zapłacić jeszcze jeden podatek. Idź więc do sołtysa i wójta i podpisz się, żeby szkoła została ta sama, jaką jest teraz. — Macierz szkolna“.

В одній польській газеті, яку маю тут, читаємо так: „Нема сумніву, що головна відповідальність за те, як виглядатимуть державні школи, у східних воєводствах“.

Лемить на шкільних інспекторах.

з їх акції будуть ясні вислідки та висновки (голос: Ці вислідки показала німецька кураторка!). Війти та бурмістри — читаємо тут далі — і деякі інспектори та старости лакаються згадки про них в українських денниках і це стримує їх від виконування обов'язку“. А обов'язком ним є не допустити до українських шкіл, і про це навчають їх у пресі. І далі: „Остаточно всі теперішні прикраси інспекторів є нині нічим, — а на випадок кризиди напевно найдемо людей та способи, щоб за ними обстати“. (Голос: Що це за газети?) Це газета редагована теперішнім міністром Гравеком. (Голос: Це скандал!) Вона появилася саме в той день, коли його призначили міністром. Він робить це все не на міністра, а через посередників газети.

